

Здавалося, маленьку нірку їжаків хтось перевернув доригом. Та ще й добряче труснув нею: з усіх закарпелків і щілин повилітали найрізноманітніші речі. А подекуди навіть дрібні клубочки пилу, що причаїлися в плетиві павутин.

І тепер у нірці стояв такий гамір! Усі їжаки – зазвичай виважені й статечні тато, мама, а також трійко їхніх галасливих діток – метушилися й намагалися довести помешкання до ладу. Діти про щось сперечалися, тато багатозначно покахикував, а мама час від часу голосно давала вказівки, що робити далі.

А роботи було багато. Перебрати одяг у шафах, залатати дірки, скласти до окремого пакунка гарні й охайні речі, які вже давно ніхто не носив, – такий пакунок, доладований ще книжками та ласощами, тато згодом відносив на добродчинний лісовий ярмарок. Потім треба було вимести пилуку з усіх закутків, випуцувати жорсткою щіткою і вологою ганчіркою старі меблі

й дерев'яну підлогу, витерти рамки на картинах, розкласти-розвішати все на свої місця, викинути сміття, а тоді вже братися до прикрашання оселі сосновими гілочками, мереживними стрічками, вінками й маленькими червоно-бежевими сердечками, які мама пошила напередодні Різдва.

Бо родина їжаків так ретельно й старанно готувалася саме до Різдва. Тато казав, що то дуже світле свято – свято надії. І з такої нагоди можна трохи недоспати взимку, зате підготувати подарунки – не лише найближчим і не лише тим, у кого такої холодної пори випав день народження, а всім, навіть незнайомим тваринам.

Тому цього дня родина їжаків не їздила в гості й не запрошувала до себе родичів. Натомість мама, тато й діти кликали на гостину незнайомих, які потребували затишку й тепла. Мамин різдвяний обід був особливо смачним, ситним та щедрим. Скільки всього вона готувала! І кутю – солодку пшеничну кашу з медом, горішками, родзинками й маком. І пампушки з часником, і млинці з кленовим сиропом, і запечену річкову рибку, і вареники з капустою, і калиновий чай, і пиріжки з чорничним повидлом, і печені яблука, і узвар, і навіть великий-превеликий та запашний різдвяний пиріг. Він був головною окрасою

різдвяного столу – пані Їжачиха добре зналася на святочній випічці.

Але до святкового обіду ще далеко. Спершу треба впоратися з безладом у нірці і перетворити її на затишну і врочисто вбрану оселю.

Тож їжаче сімейство вправно розгрібало гори речей, не покладаючи лапок, – у домі щомиті ставало все просторіше й світліше.

– Ще зовсім трішки, і ми закінчимо! – радісно сповістив найстарший синочок, Форко, який страшенно не любив копирсатися в одязі, зате тішився нагоді попрацювати щіткою.

Міла, середульше їжачатко, тим часом приміряла на себе літню суценку і мамину смугасту шаль. А найменший, Тосик, знайшов іграшкову бричку й завзято торохкотів нею по підлозі. Мама зібралася осмикнути молодших дітей і знову долучити їх до спільної справи, аж тут у двері хтось несміливо постукав.

– Мені не причулося? Хтось стукає? Чи то ти, Тосику? – їжачиха суворо глипнула на малого, але він, вловивши мамине невдоволення, вчасно поставив бричку на полицю.

Мама поквапилася до дверей, однією рукою поправляючи хустку, а іншою – фартух.

– І хто б це міг бути?

За нею прожогом кинулися цікаві Форко та Міла. Тосик підвівся з долівки й почалапав за ними. Тато теж пішов до дверей – раптом знадобиться його поміч?

Низькі та круглі дерев'яні двері рипнули й відчинилися, у коридорі свиснув холодний вітер, сипнувши з-за порогу зо дві жмені снігу. Перед входом у нірку стояли двоє малих ховрашків – хлопчик і дівчинка. Одежина на них була благоденська, а в хлопчика навіть не було шапки на голові.

– Ой! – зойкнула мама і сплеснула в долоні. – Та ви ж замерзнете! Не стійте на порозі, заходьте у хату, мерщій, мерщій!

Їжачата розступилися, Тосик учепився за татову лапу, а ховрашки, не зронивши й слова, боязко ступили вперед.

– Нумо, покваптеся! Міло, ану біжи став чайник на плиту! Форчику, підмети сніг на порозі, щоби не розтанув і не нароби нам калюж! А ви, діточки, заходьте до хати, зігрієтеся!

– Але ж у нас не прибрано! Зараз іще не час для відвідин! – тихенько прошепотіла татові чепурна Мілочка, яка любила приймати гостей лише якнайкраще, вишукано і з блиском.

– Робити добро і допомагати тим, хто цього потребує, завжди вчасно і доречно. Прийшли гості – значить, треба бути до

них гостинними. Зігріти, нагодувати і чимось приємним потішити. Тож не барися, роби, що тобі мама сказала. Я ж тим часом приберу одяг з канапи, щоби було де тим дітлахам присісти.

Міла хотіла заперечити, що має ще три сукні, які їй кортіло приміряти перед тим, як віддавати на добродійний ярмарок, але прикусила язика.

Малий Тосик вмовстився поміж клунків на великому м'якому кріслі, Форко повернувся з коридору, вимив руки і взявся допомагати матері: знайшов теплий вовняний плед, щоби накинути на плечі несподіваним гостям, поставив їхні подерті холодні черевики поближче до каміну, аби висохли й нагрілися, приніс із дитячої спальні кілька подушок, щоби підмостити дівчинці під спинку – крихітка виглядала дуже втомленою і розгубленою.

– Як тебе звати, маленька? – тихцем запитав Форчик, підкладаючи їй під ніжки подушку.

Вона знітилася і заховала обличчя у братів рукав.

– Росинка, – відповів ховрашок-старший замість сестри, – її звать Росинка. А мене – Щастик.

– Ой, які красиві імена! – сплеснула в долоні мама, що саме присунула журнальний столик ближче до канапи, накрила

його картатою скатертиною і розклала серветки, аби згодом поставити на них горнятка й мисочки з гарячими стравами та напоями. Мама мала звичку плескати в долоні щоразу, коли її щось тішило, лякало чи просто дивувало. – Мене можете називати пані Їжачиха або просто тітонька, гаразд?

– А мене – пан Їжак або просто дядечко, – усміхнувся тато й підсунув велике м'яке крісло з Тосиком, але вже без гори клунків, до столика, аби скласти гостям компанію.

– Мене звать Форко! – голосно відрекомендувалося найстарше їжаче. – Це – Мілка, моя сестра. А цей малюк у тата на колінах – Тось або ж Тосик.

– Дуже приємно! – чемно проказав Щастик. – Нас із Росинкою так назвала бабуся, яка дуже любила, щоб кожне ім'я мало зрозуміле для неї значення, – додав він, ніби відповідаючи на слова пані Їжачихи.

– О! А я досі не знаю, хто і чому назвав мене саме так... Мабуть, тому, що я дуже голосно форкав носом, коли народився, – усміхнувся Форчик.

– Не мели дурниць, – мовила мама. – Ти форкав не більше, ніж інші діти. А назвали ми тебе на честь твого дядечка. І взагалі, Форко – дуже гарне їжаче ім'я.

Усі чомусь засміялися – розмова текла легко й невимушено, тепло від каміну розливалось вітальною, запах шипшинового чаю, який Мілка запарила для гостей, приємно лоскотав ніздрі. Навіть маленька Росинка вже не ховалася за братовим рукавом, а роззиралася довкруг.

Нарешті духмяна грибна юшка загірлася на вогні. Мама налила її в пузаті глиняні горнятка й поставила на стіл: спершу для гостей, потім – для тата, а вже тоді – для дітлахів і для себе. Мілка підсмажила грінки й виклала на плескату тарілку. Вона б радо почастивала гостей і пампухами з часничком, але, на жаль, тісто для них мама робитиме тільки завтра.

Тато подякував Творцеві за свою родину й за діток, які завітали до них сьогодні, і попросив, аби всі, хто цими днями заблукає чи змерзне десь у дорозі, обов'язково знайшли прихисток.

Коли діти поїли й попили, мама взялася розпитувати, як вони опинилися самі в лісі так далеко від дому. Вона ж бо добре знала, що на їхній Кленовій алеї не мешкала жодна ховраша родина.

Щастик розповів, що у їхній нірці цьогоріч було страшенно холодно, і вітер видув звідтіля увесь зимовий сон. До того ж,

мама-ховрашиха дуже застудилася, то й послала їх до тітки по ліки. Поки вони йшли полем, зірвалася сильна хурделиця, і ховрашата заблукали. А коли нарешті добрели до краю лісу, мерщій подалися вглиб, аби сховатися від пронизливого вітру. Так і дісталися до Кленової алеї та дверей їжачої нірки, які видалися їм зовсім не ворожими, навпаки – гостинними.

– Ми мали переночувати у тітки, а завтра повернутися додому з ліками... Тепер не знаю, як ми туди доберемося, – сумовито проказав Щастик. – Хіба ви підкажете дорогу?

– Переночуйте у нас, – упевнено відповів тато. – А завтра ми віднесемо ліки й усе необхідне вашій матусі.

– А як же ярмарок? – не втрималася Міла, яка не любила змінювати плани.

– І обід? – озвався зазвичай неговіркий Тосик.

– Тихо, дітки, – цитьнула на них мама, – тато знає, що каже. Завтра ми все встигнемо, не хвилюйтеся. А сьогодні будемо грітися і тішитися тим, що є. А вам, – звернулася вона до ховрашат, – пора відпочити, набратися сил. Ходіть, я покажу, де ви будете ночувати.

Форко й Міла Perezирнулися: мама віддавала гостям їхню спальню! Міла хотіла було щось сказати, але брат непомітно

штурхнув її ліктем. Уже коли мама навшпиньки вийшла зі спальні, винісни звідти свічку, Форко наважився запитати:

– А як же ми? Де ми будемо спати?

– На канапі, – незворушно відповіла мама. – А Тосика ми з татом заберемо до себе. Хіба ви не помітили, як тремтіли лапки у бідолашної Росинки? Вона замерзла й страшенно втомилася. Їй потрібне тепло й турбота.

Мама замовкла, діти теж притихли. Тепер вони працювали безшелесно, розкладаючи одяг та речі по місцях. Мама не дала Форчикові щітки, аби шкряботіння не розбудило маленьких гостей, і вирішила обмежитися лише вологим прибиранням. Тато кудись пішов, щось упівголоса шепнувши мамі на вухо. І лише згодом, коли в домі зацарювала блискуча чистота, пані їжачиха посадила Тосика собі на коліна й підкликала старших діток.

– Пам'ятаєте різдвяну історію?

Діти кивнули. Тато читав її кожного Різдва.

– Як стомлена Марія та Йосип не могли знайти, де зупинитися на ніч, а маленький Ісус мав от-от народитися?

Діти знову кивнули. Тосик пригорнувся до мами, так сумно йому було про це думати.

